

„SĂPTĂMÂNA ȘTIINȚEI” – O PREMIERĂ A EXCELENȚEI DEDICATĂ ANIVERSĂRII A 60-A A ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI

Academicianul **Ion TIGHINEANU**

Președinte al Academiei de Științe a Moldovei

Anul 2021 are o deosebită semnificație la nivel național și internațional pentru Academia de Științe a Moldovei, care celebrează 60 de ani de la fondare (1961) și 75 de ani de la crearea primelor instituții științifice de tip academic (1946).

A devenit deja o tradiție ca în data de 12 iunie Academia de Științe a Moldovei să-și sărbătorească aniversarea prin întruniri festive, expoziții, programe muzicale ș.a. De data aceasta însă comunitatea științifică aspirase la o altfel de sărbătoare, mai consistentă și mai de rezonanță, având în vedere restricțiile din anul pandemic dificil la care a făcut față, dar și semnificația parcursului istoric. În acest context, prin hotărârea Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei, la 2 februarie 2021 a fost aprobată organizarea „Săptămânii Științei” dedicate celei de-a 30-a aniversări de la proclamarea independenței Republicii Moldova, împlinirii a 60 de ani de la fondarea AȘM și a 75 de ani de la crearea primelor instituții științifice de tip academic. Au urmat săptămâni de dezbateri, de pregătiri intense pentru o festivitate ce urma să se desfășoare în premieră în Republica Moldova la un asemenea nivel și amploare, acestea finalizând cu elaborarea unei agende consistente. „Săptămâna Științei”, desfășurată în perioada 7 iunie–12 iunie 2021, a fost marcată prin prelegeri publice ale unor personalități notorii, conferințe științifice, inclusiv printr-o ședință festivă a membrilor Adunării Generale a AȘM. Din păcate, situația epidemiologică precară și-a pus amprenta și asupra desfășurării evenimentelor de anvergură, care au avut loc în format mixt, cu prezența fizică în sală doar a câtorva personalități, toate acțiunile desfășurându-se în mediul virtual, pe platforma ZOOM, cu transmisiune directă *Live-stream* pentru publicul larg. Scopul organizării acestei săptămâni a fost sensibilizarea societății și a guvernării față de cercetarea științifică, rolul ei decisiv în identificarea soluțiilor în contextul provocărilor majore cu care se confruntă statele lumii, în particular, și civilizația, în general.

Acum 75 de ani, la 12 iunie 1946, a fost format nucleul instituțional, prin înființarea Bazei Moldovenești

de Cercetări Științifice, reorganizată după trei ani, în 1949, în Filiala Moldovenească a Academiei de Științe a URSS. Actul inaugural de constituire și deschidere a Academiei de Științe a RSS Moldovenești a avut loc în data de 2 august 1961 la Teatrul Academic „Alexandr Pușkin” (actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu”). La prima Adunare Generală a Academiei a fost aprobată Hotărârea executivului republican privind instituirea Academiei de Științe a RSS Moldovenești. Astfel, în anul curent marcăm șase decenii de la fondarea Academiei de Științe, succesor de drept a căreia este Academia de Științe a Moldovei, după cum se stipulează și în Statutul instituției, aprobat în redacție nouă la 24 ianuarie 2019.

„Săptămâna Științei” a demarat la 7 Iunie, cu un șir de mesaje de salut din partea oficialităților de stat. Președintele Republicii Moldova, Maia Sandu, în mesajul pe care l-a transmis, a accentuat că știința și inovațiile sunt discursul dominant al modernității: „Vă felicit pentru că v-ați urmat vocația. Dumneavoastră, oamenii împătimiți de cercetare și inovare, puteți face ca adevărul științific să fie principalul instrument în luarea deciziilor privind modul în care vom construi viitorul Republicii Moldova”. Domnia sa a subliniat că un stat este competitiv dacă are la baza dezvoltării sale un spirit inovator, cu soluții pentru economie, sănătate, agricultură, educație, deci pentru activitatea umană în toată complexitatea ei. Acest spirit vine de la oamenii cu viziune, cu abordări și perspective noi. Republica Moldova are acești oameni, ei trebuie identificați, pregătiți și motivați să rămână în știință și acasă.

Prim-ministrul interimar, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene, Aureliu Ciocoi, a menționat că „Misiunea Academiei de Științe a Moldovei, acum 60 de ani, a fost de a crea bazele științifice de utilizare rațională și sporire a fertilității solului, de dezvoltare a metodelor de combatere a secetei, de folosire rațională a resurselor acvatice, de asigurare a progresului tehnic în industrie și agricultură și dezvoltarea cercetărilor științifice fundamentale în domeniile matematicii, fizicii, biologiei, chimiei, geofizicii,

geologiei, de valorificare a moștenirii culturale ș.a. În istoria modernă a Republicii Moldova, rolul Academiei de Științe în dezvoltarea și progresul cunoașterii a fost unul major, iar realizările savanților moldoveni membri ai Academiei au fost recunoscute și apreciate atât în țară, cât și peste hotare”. Prim-ministrul interimar a subliniat că Republica Moldova ar putea asigura transformarea sistemului național de știință prin integrarea eficientă în circuitul internațional al cercetării și inovațiilor și prin promovarea diplomației științifice, care este considerată un instrument transformativ în relațiile internaționale cu impact social și economic rapid și cost-eficient: „Recunoașterea științei ca parte a diplomației este o nouă etapă în dezvoltarea științei și o nouă dimensiune a diplomației. Diplomația științifică a devenit o forță soft în soluționarea multiplelor probleme și va fi în viitor utilizată pe larg pentru soluționarea problemelor legate de schimbările climatice, securitatea alimentară, degradarea biodiversității, pandemii ș.a., de aceea consider oportunitate pe agenda noului Guvern să fie prevăzută introducerea funcției de atașat pentru știință și inovații în ambasade, a funcției de experți – cercetători în cadrul autorităților administrației publice centrale.”

Deschiderea „Săptămânii Științei” a fost consemnată de un concert susținut de Orchestra de Muzică Populară „Lăutarii” sub bagheta lui Nicolae Botgros, Doctor Honoris Causa al AȘM. Orchestrei „Lăutarii” și maestrului Nicolae Botgros le-a fost înmănată „Diploma aniversară de gratitudine”, pentru prestație și contribuție la promovarea valorilor culturii muzicale naționale. Diplome de onoare ale Guvernului au fost conferite acad. Eva Gudumac, acad. Aurelian Gulea, m. c. Alexandru Stratan și dr. hab., prof. Veaceslav Ursachi.

Lansarea „Săptămânii Științei” a continuat prin susținerea primei prelegeri publice cu genericul „Sănătatea solului în era încălzirii globale: importanța pentru dezvoltarea durabilă a societății, inclusiv îmbunătățirea sănătății umane post-pandemice” / „Soil Health in the Age of Global Warming: Importance for the Sustainable Development of Society, Improving Post-Pandemic Human Health”. Prelegerea a fost prezentată de profesorul Rattan Lal (SUA), laureat al Premiului Nobel pentru Pace (2007) și al Premiului Mondial pentru Alimentație (2020), reputat savant pedolog de origine indiană, distins profesor universitar în științele solului și director al Centrului de Management și Sechestrare a Carbonului de la Universitatea de Stat din Ohio, care s-a axat pe o problemă de primă importanță pentru civilizație – sănătatea solului și încălzirea globală. În același context dr. hab., profesor Boris Boincean, membru al Secției Științe ale

Vieții a AȘM a ținut prelegerea intitulată „Perspectivile dezvoltării durabile a agriculturii în contextul schimbărilor climatice”. Profesorul Boincean a scos în evidență problemele cu care se confruntă Republica Moldova, țară europeană dintre cele mai afectate de schimbările climatice, mai ales de consecințele secetei, fapt ce influențează negativ asupra calității vieții și dezvoltării societății. „Având grijă de sol, noi avem grijă de viitorul nostru”, a punctat profesorul Boris Boincean.

Pe 8 Iunie, „Săptămâna Științei” a continuat prin Conferința cu genericul „Cercetări științifice în contextul provocărilor secolului XXI”, organizată sub egida Academiei de Științe a Moldovei și Academiei Române. Oaspetele de onoare, profesorul Stefan Hell din Germania, originar din România, laureat al Premiului Nobel pentru Chimie (2014), membru de onoare al Academiei Române și Doctor Honoris Causa al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, a susținut prelegerea publică „Microscopia optică: Revoluție în rezoluție” / „Optical microscopy: Revolution in resolution”.

În deschiderea conferinței, mesajele din partea înaltelor oficialități europene au venit să încurajeze dezvoltarea științei în Republica Moldova. Astfel, acad. Ioan Aurel Pop a subliniat că și Academia Română a fost aniversară în acest an, ajungând la 155 de ani de la fondare: „... soarta academiilor noastre este o soartă înfrățită și mergem mână în mână”, și a dorit succes deplin lucrărilor conferinței. Ambasadorul Germaniei în Republica Moldova, E.S. Angela Ganninger, a remarcat faptul că „Pandemia ne-a demonstrat din nou importanța supremă a cercetării fundamentale și a colaborării internaționale în domeniul științei. ... Schimbul dintre Germania și Republica Moldova a funcționat chiar și în perioada pandemiei, oferind consultanță reprezentanților instituțiilor de sănătate din Moldova referitor la combaterea pandemiei. Acestea s-au însumat unei tradiții lungi de cooperare științifică germano-moldovenească”.

Vorbitorii înscriși în ședința plenară a conferinței au adus în atenția publicului larg, dar mai ales a cercetătorilor, problemele cu care se confruntă membrii celor două academii. O radiografie istorică a personalităților, care au stat la baza Academiei Române și au adus contribuții de-a lungul anilor în dezvoltarea științei în calitate de membri de onoare, a prezentat în discursul său „Basarabia și Academia Română” acad. Bogdan C. Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române, membru de onoare al AȘM, reamintind că trei dintre membrii de altădată ai Academiei Române, înființate la București în anul 1866, erau din Basarabia. O incursiune în creația eminesciană a făcut distinsul

eminescolog, academician al celor două academii, Mihai Cimpoi, în comunicarea „Mihai Eminescu și lumea noastră postmodernă”. Despre patrimoniul cultural, care ne identifică ca neam, a vorbit dr. Marian Lupașcu de la Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu” al Academiei Române, în comunicarea sa „Patrimoniul imaterial, vector al identității culturale”. La o conferință internațională, organizată sub auspiciile celor două academii, nu putea lipsi prezentarea retrospectivă a primului institut de cercetare de tip academic. De altfel, Baza Moldovenească de Cercetări Științifice, fondată în anul 1946, dar care și-a început activitatea efectiv în 1947, avea doar un singur institut – cel de Istorie, Limbă și Literatură, în frunte cu istoricul Vasilie Senchevici (1946–1947). Despre fondarea, dezvoltarea și perspectivele acestui institut prestigios, cunoscut azi ca Institutul de Istorie, a vorbit directorul lui, dr. hab., prof. Gheorghe Cojocaru în comunicarea „Institutul de Istorie: realizări și perspective”.

În zilele de **8-9 Iunie**, a avut loc un alt eveniment de anvergură – prima ediție a Simpozionului internațional „Studiul artelor în context european”, organizat de Academia Română și Secția Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte a Academiei de Științe a Moldovei, în parteneriat cu Departamentul Științe umaniste al Universității de Stat din Moldova. Manifestarea a întrunit specialiști notorii în domeniul studiului artelor din România, Federația Rusă, Ucraina, Germania, Israel și Republica Moldova. În mesajul de salut adresat participanților, vicepreședintele AȘM, conducătorul Secției Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte, m. c. Victor Moraru, a precizat că „Suntem dominați cu toții de această aspirație să ne simțim parte a civilizației europene, să facem schimb de păreri, să împărtășim opiniile noastre cu privire la starea științei în domeniul atât de frumos cum este studiul artelor, care constituie patrimoniu, esența civilizației, a unui popor”. În acest context, dr. Paul Gamurari, președinte al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova, a ținut să menționeze că un „simpozion cu un generic actual, sugestiv și multidisciplinar va deveni o tradiție pentru oamenii de știință”. O surpriză pentru comunitatea științifică a venit din partea profesorului Aurelian Dănilă, care a făcut public programul concertului festiv consacrat deschiderii Academiei de Științe a RSS Moldovenești la 2 august 1961.

Simpozionul internațional de artă a continuat cu o ședință plenară în cadrul căreia au fost dezbătute aspecte ale cercetărilor în domeniul artelor, patrimoniului cultural material și imaterial. Întrucât cercetarea domeniului artelor este inerentă promovării valorilor culturale și procesului de educație, au fost prezentate mai multe comunicări interdisciplinare: „Integrarea

patrimoniului artistic din Republica Moldova în spațiul european: o speranță pentru viitor” (dr. hab. Liliana Condricova), „Arhitectul care a proiectat clădirea actuală Președinției a Republicii Moldova” (m. c. Mariana Șlapac), „Șapte decenii de activitate a Institutului de Istoria Artei „G. Oprescu” al Academiei Române: rezultate și perspective” (dr. hab. CS I Constantin I. Ciobanu, București), „Creația muzicală europeană între tradiție și contemporaneitate” (prof. Violeta Dinescu, Germania), „Nicolae Iorga 150 – revelațiile unui jurnal inedit” (m. c. Ion Hadârcă), „Legăturile muzicale moldo-ucrainene în contextul polilogului muzical ucrainean” (dr. Irina Sikorskaia, Kiev, Ucraina), „Studiul artelor: noi orizonturi în descrierea fenomenelor muzicale” (dr. hab. Natalia Efimova, Moscova), „O reconstituire fără nostalgie a României interbelice: O vară de neuitat (1994) de Lucian Pintilie” (dr. CS II Marian Țuțui, București).

„Avem valori. Creăm valori. Din păcate, aceste valori nu le cunoaște lumea”, a subliniat acad. Mihai Cimpoi în finalul simpozionului. Aceste valori trebuie cunoscute, sunt multe nevalorificate, prin aceste valori ne angajăm în dialogul european și trebuie să ne ducem în Europa cu valorile noastre”, a accentuat acad. Mihai Cimpoi.

În cea de-a treia zi, **9 Iunie**, dedicată centenarului descoperirii insulinei, au fost abordate un șir de probleme din domeniul sănătății și medicinei, la evenimentul de deschidere participând Tatiana Zatic, Secretar de Stat al Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, oameni de știință din Republica Moldova, România, Federația Rusă, Ucraina, SUA, inclusiv: dr. hab., prof. Emil Ceban, rector al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, acad. Eva Gudumac, acad. Stanislav Groppa, acad. Teodor Furdui, acad. Gheorghe Țibîrnă, acad. Constantin Ionescu-Târgoviște (România), prof. Ion Mereuță, director al Institutului de Fiziologie și Sanocreatologie.

Conferința științifică națională cu participare internațională „100 de ani ai insulinei” l-a avut ca oaspete de onoare pe un bun prieten al AȘM – prof. Randy Schekman (SUA, el având rădăcini basarabene), laureat al Premiului Nobel pentru Medicină și Fiziologie (2013), care a susținut prelegerea „Cercetări privind secreția de proteine și colaborarea cu Gheorghe Palade” / „Research on protein secretion and collaboration with George Palade”. De menționat că prima prelegere publică pentru comunitatea științifică din Republica Moldova în calitatea sa de Laureat al Premiului Nobel prof. Randy Schekman a susținut-o acum un an, în data de 12 iunie 2020, la celebrarea de atunci a Zilei Academiei de Științe a Moldovei.

O sută de ani ai insulinei – subiect asupra căruia a lucrat tenace Secția Științe ale Vieții – a conturat o multitudine de probleme din domeniul sănătății omului, ieșite la iveală mai ales în contextul pandemiei, care a pus la grele încercări știința medicală și sistemul sanitar din toate țările lumii. Comunicările participanților la conferință au dezvoltat profesionalismul și aspirațiile cercetătorilor de a obține excelență și de a se integra în spațiul internațional de cercetare. Astfel, acad. Teodor Furdui, conf. cerc. Valentina Ciocină, conf. cerc. Vlada Furdui, conf. univ. Aliona Glijin, prof. univ. Ion Mereuță, conf. univ. Lorina Vudu, Stela Vudu au accentuat caracterul multidisciplinar al subiectului „Sănătatea omului – problemă fatidică pentru omenire”. Acad. Stanislav Groppa a pus în valoare „Noua strategie de cercetare a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”: realizări și perspective”. O altă maladie a secolului, cancerul, a fost pusă în discuție de echipa de cercetători notorii: acad. Gheorghe Țibirna, prof. univ. Ion Mereuță, prof. univ. Lorina Vudu, prin comunicarea „Cancerul, maladia COVID-19 și diabetul zaharat în Republica Moldova”. Sănătatea copiilor, un subiect foarte sensibil pentru întreaga comunitate medicală, dar și pentru o societate în dezvoltare a fost abordată de acad. Eva Gudumac și dr. Alina Danila în comunicarea „Malformațiile congenitale vasculare bronhopulmonare la copii”, completată de prof. univ. Ninel Revenco care a analizat „Sindromul inflamator la copii”. Conferința a finalizat cu adoptarea unei rezoluții.

În data de **10 IUNIE**, un eveniment de anvergură – Conferința științifică internațională „Tehnologii moderne: actualitate și perspective” –, a reunit personalități din Republica Moldova, Bulgaria, Austria, Japonia și Germania. În cadrul ședinței plenare a conferinței prof. Hiroshi Amano din Japonia, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică (2014), a ținut prelegerea publică „Profitul economic al edificării societății energiei regenerabile” / „Economical profit of establishing a renewable energy society”. Subiectul a fost continuat de prof. Klaus Mainzer, președinte al Academiei Europene de Științe și Arte (cu sediul la Salzburg, Austria), care a prezentat informații valoroase privind „Inteligența Artificială: Actualitate și Perspective” / „Artificial intelligence: present status and future prospects”. Secolul al XXI-lea, marcat de așa-numita revoluție digitală, o particularitate a căreia este internetul obiectelor, aduce inteligența artificială în viața noastră cotidiană prin intermediul celor mai diferite aparate și servicii. Dezvoltarea inteligenței artificiale este declarată drept o prioritate a țărilor Uniunii Europene, constituind un pilon esențial al programului „Europa

Digitală 2021–2027”, precum și al programului „Orizont Europa 2021–2027”. Președintele Academiei de Științe din Bulgaria, acad. Julian Revalski, a elucidat „Programul național al Bulgariei pentru dezvoltarea inteligenței artificiale până în 2030” / „Bulgaria’s National Program for the Development of Artificial Intelligence until 2030”. Ședința plenară a conferinței s-a finalizat cu raportul susținut de membrul titular al Academiei de Științe a Moldovei Aurelian Gulea intitulat „Materiale avansate în terapia cancerului” / „Advanced materials in cancer therapy”, fiind trecute în revistă rezultatele cercetătorilor chimiști, inclusiv de la Universitatea de Stat din Moldova, legate de elaborarea, sintetizarea și testarea diverselor substanțe chimice, subliniindu-se necesitatea de a colabora cu specialiștii de la instituțiile medicale – Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” și Institutul Oncologic.

Întrucât cele trei secții de științe ale AȘM și-au asumat câte o zi din săptămâna aniversară pentru a-și promova domeniile, joi, 10 iunie, un simpozion științific s-a desfășurat sub egida Secției Științe Exacte și Inginerești. M. c. Constantin Gaindric a avut ca temă „Sistemele informatice inteligente în medicină”, accentuând că sistemul informațional pentru profilaxia accidentelor vasculare, elaborat în colaborare cu acad. Stanislav Groppa, a fost testat la Institutul de Medicină Urgentă. Acad. Anatolie Sidorenko, în comunicarea sa „Nanostructuri Superconductor/Ferromagnet ca elemente de bază ale unei rețele neuronale artificiale”, a descris aspectele tehnologice ale dezvoltării elementelor spintronice în baza nanostructurilor supraconductor/ferromagnet de tipul valvei de spin, elaborate în cadrul proiectului Orizont 2020 Spintech în colaborare cu echipele de cercetători din Suedia, Olanda și Germania. Membrul de onoare al AȘM, prof. Vladimir Fomin, a prezentat raportul științific „Efectele topologiei și geometriei în micro- și nanoarhitecturi auto-înfășurate”, în care a expus rezultatele cercetărilor efectuate în decursul ultimilor 10 ani la Institutul Leibniz din Dresda, Germania, în domeniul efectelor topologiei și geometriei în micro- și nano-arhitecturi auto-înfășurate. Raportul său a fost completat de dr. hab., prof. Viorel Bostan, comunicarea sa „Simulări pe modele matematice în ingineria produselor de mecanică fină: minitransmisii precesionale, sisteme de conversie, satelitul universitar TUMnanoSAT” prezentând rezultatele cercetărilor efectuate la Universitatea Tehnică a Moldovei la interfața câtorva domenii legate de matematica aplicată, mecanică și electronică, în special, de modelările matematice în diverse aplicații. Dr. Igor Nicoară, reprezentant al

tinerii generații de cercetători, a abordat câteva aspecte importante din domeniul geografiei în raportul „Formațiuni cenozoice ca principala sursă de substanțe minerale utile din Republica Moldova”. El a analizat formațiunile cenozoice drept sursă principală de substanțe minerale utile, a descris harta geologică a teritoriului Republicii Moldova cu accent principal pe formațiunile cenozoice și în mod special pe formațiunile neogene, trecând în revistă, spre finalul raportului, grotelile recifelor din regiunea Pruteană și alte obiecte de pe teritoriul Moldovei ce prezintă interes pentru dezvoltarea turismului.

La ședința festivă din **11 IUNIE**, în continuarea programului „Săptămânii Științei”, subsemnatul, am prezentat un tablou enciclopedic al formării primelor instituții științifice, în 1946, și al fondării Academiei de Științe, în 1961, reflectând și istoria recentă a Academiei prin date, evenimente și personalități în comunicarea „Academia de Științe a Moldovei: evoluție în timp”.

Urmând agenda ședinței din această zi, țin să menționez că Biblioteca Științifică „Andrei Lupan” (Institut) a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și Academia de Științe a Moldovei au elaborat un album enciclopedic de excepție: *Academia de Științe a Moldovei: Evoluție, Instituționalizare, Personalități (1946–1961–2021)*, care a și fost lansat cu ocazia aniversării AȘM. Albumul enciclopedic a fost întocmit de m. c. Demir Dagnev, dr. hab. Constantin Manolache și dr. Ion Valer Xenofontov, cercetători științifici ai Bibliotecii Științifice (Institut) „Andrei Lupan”. Coperta, machetarea și designul au fost realizate de Vitaliu Pogolșa. Volumul a fost coordonat de dr. hab. Liliana Condraticova, secretar științific general al Academiei de Științe a Moldovei, care a și făcut o scurtă prezentare a lucrării în cadrul ședinței solemne. Albumul enciclopedic fixează atât trecutul și prezentul, cât și perspectivele dezvoltării științei academice în Republica Moldova. Pe lângă prezentarea etapelor istorice de dezvoltare a AȘM, a fost inclus un compartiment inedit, „Membrii Academiei de Științe a Moldovei (1961–2021)”, care poate fi considerat un dicționar enciclopedic biografic al întregii componente a membrilor titulari și membrilor corespondenți de la fondarea Academiei până în prezent.

Șirul de evocări nu a conținut în ziua de 11 iunie: oamenii de știință au putut viziona în premieră filmul documentar *Istoria Academiei de Științe a Moldovei*, realizat într-un timp record, cu suportul mai multor actori implicați, și care constituie o viziune actualizată asupra evoluției AȘM bazată pe documente de arhivă, arhive private, precum și informații actualizate din activitatea AȘM.

În aceeași atmosferă festivă s-a anunțat conceptul unui studiu de proporții realizat de Eugenia Tofan, șefa Serviciului de presă al AȘM. Volumul *Academia de Științe a Moldovei – Sintează cronologică ilustrată (anii 2009–2021)*, rezultat al activității Eugeniei Tofan în cadrul AȘM, a fost prezentat de acad. Mihai Cimpoi, consultantul ediției.

Festivitatea s-a încheiat pe o notă majoră: dr. hab. Liliana Condraticova, secretar științific general al AȘM, a dat citire Hotărârii Prezidiului AȘM din 26 mai 2021 cu privire la conferirea „Diplomei aniversare de grațitudine” membrilor titulari, membrilor corespondenți și membrilor desemnați ai AȘM, fiind realizată și o prezentare care a pus în valoare contribuția inestimabilă a oamenilor de știință în fondarea și dezvoltarea școlilor științifice, a direcțiilor noi în știință, pregătirea specialiștilor, promovarea științei pe plan național și internațional.

Întrucât agenda „Săptămânii Științei” a inclus nu doar momente festive, ci și activități de cunoaștere, în cea de-a cincea zi a fost prezentată prelegerea profesorului Konstantin Novoselov, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică (2010), Marea Britanie, „Materiale pentru viitor” / „Materials for the future”.

Ziua de 11 iunie a fost marcată și de adoptarea unei rezoluții, dată citirii de profesorul Boris Boincean, „Rezoluția solului” sau „Cu privire la păstrarea bogăției supreme a Republicii Moldova”, care a însumat mai multe constatări, recomandări și propuneri pentru Summit-ul de la Glasgow din noiembrie 2021. Astfel comunitatea științifică și autoritățile centrale sunt sensibilizate repetat asupra problemelor stringente ale omenirii, încălzirea globală fiind cea care pune amprentă asupra dezvoltării civilizației umane.

Prelegerile publice susținute de laureați ai Premiului Nobel au avut o rezonanță deosebită în comunitatea științifică, dar și în mediul tineretului studios. De asemenea, în cadrul ședințelor plenare personalități notorii din țară și de peste hotare au susținut rapoarte cu un impact special, ridicând probleme presante ale vremii cu referire la ecologie, sănătate, agricultură, tehnologie, studiul artelor etc. Conferințele și simpoziioanele internaționale, desfășurate în „Săptămâna Științei”, au abordat cele mai relevante și stringente subiecte din domeniile de competență ale secțiilor de științe.

În ziua de **12 IUNIE** au avut loc manifestările de încheiere a „Săptămânii Științei”, relevante și acestea ca pondere și prestanță. În cadrul ședinței festive din 12 iunie au fost înmânate însemnele de membru de onoare al AȘM dirijorului Alexandru Samoilă, Artist al Poporului, laureat al Premiului Național, Cavaler al „Ordinului Republicii”, înaintat de Secția Științe Soci-

ale, Economice, Umanistice și Arte. Un *Laudatio* pentru dirijorul Alexandru Samoilă a fost rostit de acad. Gheorghe Mustea.

În contextul festivităților ce au avut loc în data de 12 iunie cu ocazia aniversării a 60-a de la fondarea AȘM, Orchestra Națională Simfonică a Companiei „Teleradio-Moldova”, al cărei fondator și prim-dirijor este acad. Gheorghe Mustea, a venit cu un superb program muzical interpretând celebre creații ale acad. Eugen Doga, DHC Constantin Rusnac ș.a. La pupitrul dirijoral s-a aflat proaspătul membru de onoare al AȘM Alexandru Samoilă, după care bagheta a fost preluată de academicianul compozitor Gheorghe Mustea. „Diploma aniversară de gratitudine” a fost conferită Orchestrei Naționale Simfonice a Companiei „Teleradio-Moldova” în legătură cu cea de-a 60-a aniversare de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei și împlinirea a 75 de ani de la formarea primelor institute de cercetare de tip academic, în semn de recunoștință pentru promovarea culturii muzicale pe plan național și internațional.

„Săptămâna Științei” s-a soldat cu impresii memorabile, opinii pozitive și constructive, idei și concepte de perspectivă, precum și cu unele totalizări ale evenimentelor desfășurate. În decursul acestei săptămâni a avut loc o agendă supraîncărcată: lecții publice, conferințe științifice, simpozioane, în cadrul cărora au fost înregistrați 90 de raportori, printre care cinci laureați ai Premiului Nobel, alți experți notorii de peste hotare, dar și un număr impunător de membri ai Academiei, profesori și doctori din cadrul institutelor de cercetare și universităților din Republica Moldova. Menționez contribuția celor trei Secții de Științe: Secția Științe ale Vieții, Secția Științe Exacte și Inginerești și Secția Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte. Comunicările științifice, prezentate de experții de peste hotare, dar și de cei autohtoni, au fost memorabile.

În această ordine de idei o voi cita pe doamna Angela Ganninger, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Federale Germania în Republica Moldova, care în deschiderea conferinței „Cercetări științifice în contextul provocărilor Secolului XXI” a menționat: „Ansamblul enorm de excelență științifică mondială care s-a reunit în această săptămână demonstrează în mod impresionant consolidare și recunoașterea Academiei de Științe a Moldovei de către comunitatea științifică internațională”.

În mesajul de felicitare al Academiei Naționale de Științe a Georgiei se accentuează că „Activitatea științifică a mai multor generații de savanți din Moldova a demonstrat lumii întregi realizări științifice valoroase în diferite domenii ale științei contemporane,

fapt ce a contribuit în deplină măsură la progresul Republicii Moldova... O serie de descoperiri ale oamenilor de știință din Moldova au intrat în fondul de aur al științei universale și au îmbogățit cultura spirituală a omenirii”.

Reprezentantul Biroului de Externe, Comunitate și Dezvoltare al Marii Britanii, Carole Mundell, a scris în mesajul său: „Ca șef internațional științific la Biroul de externe, al Commonwealth-ului și dezvoltării (FCDO) al Regatului Unit, vă rog să-mi permiteți să transmit sincerele mele felicitări Academiei la cea de-a 60-a aniversare. Săptămâna Științei pe care ați organizat-o pentru a consemna această aniversare este una de calitate, la ea participând unii dintre cei mai valoroși oameni de știință din lume. Acesta este un omagiu corespunzător pentru munca comunității științifice și de cercetare din Moldova, trecută și prezentă”.

Andrei Muraviov, șef al Biroului de reprezentare al „Rossotrudnichestvo”, a subliniat: „Eficacitatea activității științifice realizate de Academie în mare parte este determinată de extinderea și consolidarea relațiilor internaționale științifice. Suntem bucuroși că Academia de Științe continuă colaborarea cu unele institute din Rusia și sper că aceste relații științifice se vor dezvolta și vor deveni mai puternice”.

Dr. Heinrich Pingel din Germania, care a activat la Academia de Științe a Moldovei în calitate de expert în perioada 2013–2015, a declarat: „Sunt foarte impresionat de numărul mare de oameni de știință notorii, în special de mulți laureați ai Premiului Nobel, care vor participa la simpozionul dumneavoastră. Vă doresc un eveniment de succes cu multe prelegeri științifice și discuții interesante. Având în vedere succesul științific din trecut, dezvoltarea istorică și provocările prezente, precum și cele din viitor, aș dori să urez Academiei de Științe din Moldova să își intensifice eforturile pentru a se implica în proiecte europene și pentru a juca un rol activ de constructor de poduri în cadrul comunității științifice europene”.

„Săptămâna Științei”, organizată în premieră de Academia de Științe a Moldovei, s-a constituit într-un eveniment de rezonanță, a atras mulți tineri talentați, inclusiv liceeni, la Școala de Vară care și-a desfășurat activitatea în decursul acestei săptămâni.

Manifestările au fost pe larg mediatizate pe site-ul oficial al AȘM (www.asm.md), în cadrul emisiunii „Spațiul Public” de la Radio Moldova, al programului informativ „Mesager” de la postul public de televiziune „Moldova 1”, în presa tipărită (săptămânalul „Literatura și Arta”, ziarul „Făclia”), pe rețele sociale etc. Toate prelegerile publice și conferințele științifice ce au avut loc în perioada 7–12 iunie 2021 au fost transmise on-line de către Institutul Dezvoltării Societății

Informaționale (www.idsi.md), Privesc.eu și RLIVE TV. Prezentările au fost transmise în timp real pentru toată societatea, înregistrările video fiind în continuare disponibile pe portalurile Academiei de Științe a Moldovei și ale Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale.

„Săptămâna Științei” s-a impus prin excelență științifică în mare măsură datorită participării celor cinci laureați ai Premiului Nobel și a unor personalități notorii de peste hotare. Totodată, consider că studiile și rezultatele prezentate de cercetătorii noștri – membri ai AȘM, profesori și doctori din diferite institute de cercetare și universități – sunt demne de cele mai înalte aprecieri și au contribuit substanțial la succesul manifestării. Prin organizarea evenimentelor științifice de anvergură în perioada 7–12 iunie 2021, Academia de

Științe și-a reconfirmat rolul de for suprem al științei, de „locomotivă” în promovarea excelenței în cercetare și în procesul de internaționalizare a științei autohtone.

Îmi exprim întreaga recunoștință celor care au contribuit la organizarea evenimentelor dedicate aniversării Academiei de Științe a Moldovei și felicitări pentru comunitatea academică care a înscris file valoroase în istoria științei.

Odă Europei, creație lansată în mai 2021 de compozitorul academician Eugen Doga și interpretată la finalul ședinței festive din 12 iunie, o să ne fie călăuză în procesul afirmării științei autohtone și integrării în spațiul internațional de cercetare, precum și în procesul de sensibilizare a societății și autorităților centrale față de rolul și importanța științei în secolul al XXI-lea, un secol al provocărilor și așteptărilor.

LAUREAȚI AI PREMIULUI NOBEL, PARTICIPANȚI LA „SĂPTĂMÂNA ȘTIINȚEI” 7 IUNIE–12 IUNIE 2021

Rattan LAL (SUA)
Premiul Nobel pentru Pace
(2007)

Hiroshi AMANO (Japonia)
Premiul Nobel pentru Fizică
(2014)

Stefan HELL (Germania)
Premiul Nobel pentru Chimie
(2014)

Randy SCHEKMAN (SUA)
Premiul Nobel pentru Fiziologie și Medicină
(2013)

Konstantin NOVOSELOV (Marea Britanie)
Premiul Nobel pentru Fizică
(2010)